Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

γεροδέματος ἐπίθ. πολλαχ. *γιρουδέματους* πολλαχ. βορ. ἰδιωμ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *γερὸς* καὶ τοῦ οὐσ. *δεμάτι*.

Ὁ ἔχων καλὴν σωματικὴν κατάστασιν, ὁ στιβαρός, ὁ εὐσταλής, ὁ ρωμαλέος: *Εἶναι μιὰ χαρὰ παλληκάρι τὸ παιδὶ τ'ς Ἀρετῆς, εἶναι γεροδέματο καὶ προκομμένο* Πελοπν. (Γαργαλ.) *Εἶνι γιρουδέματου τοὺ πιδὶ τ' κουβάρ' μας* Ἤπ. (Κουκούλ.) *Καλὸ ἄλουγου φαίνιτι αὐτό. Εἶνι γιρουδέματου αὐτόθ. Εἰδά 'χε καὶ δὲ τζ' ἄρεσε; Ψηλός, γεροδέματος, μελαχρινός! Ἀνάθεμα καὶ θὰ τσῆ τύχῃ καλύτερος!* Κρήτ. (Κίσ.).

γεροδένω πολλαχ. Μετοχ. *γεροδεμένος* σύνηθ. *γιρουδιμένους* βόρ. ἰδιώμ.

Ἐκ τοῦ ἐπιρρ. *γερὰ* καὶ τοῦ ρ. *δένω*.

1) Δένω τι ἰσχυρῶς, ἀσφαλίζω πολλαχ.: *Γεροδένω τὴ βάρκα 'ς τὴ δέστρα. Γεροδένω τοὺς τοίχους μὲ τὴν ξυλοδεσιὰ ἐνιαχ. Τὸ γερόδεσα τὸ μουλάρι 'ς τὴν αὐλὴ* Πελοπν. (Βερεστ.) *Γεροδέσαμε τὴ μπαρούμα, νὰ μὴ μᾶς φύγῃ ἡ βάρκα* (*μπαρούμα* = εἶδος σχοινίου, πεισμάτιον) *Λεξ.* Δημητρ. Μετοχ. *γεροδεμένος* **α)** Ἐπὶ πραγμάτων, ὁ στερεῶς δεδεμένος, συνηρμοσμένος σύνηθ.: *Γεροδεμένος κόμπος, γεροδεμένο σπίτι.* **β)** Μεταφ. ἐπὶ προσώπ., ὁ ἔχων ἰσχυρῶς συγκεκροτημένον σῶμα, ρωμαλέος, εὐσταλὴς σύνηθ.: *Γεροδεμένος ἄντρας* σύνηθ. *Ὁ Γιάννης εἶναι ψηλὸς τσαὶ γεμᾶτος, γεροδεμένος* Χίος. *Αὐτὴ ἔχει παρουσιαστικὸ γεροδεμένο* (*παρουσιαστικὸ* = σῶμα) Ἐρειακ. **2)** Μεταφ. ἐπὶ ὑποθέσεων, ὀργανώνω ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων σύνηθ.: *Νὰ δὴ γεροδέσῃς τὴ δουλειά σου, νὰ μὴ βρεθῇς berδεμένος αὔριο* (*τὴ δουλειά σου* = τὰς ὑποθέσεις σου, *αὔριο* = εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον) Πελοπν. (Γαργαλ.) *Πρέπει νὰ γεροδέσῃς τὴ συμφωνία, νὰ μὴ σὲ γελάσῃ* (ὁ τάδε) Ἀθῆν. Καὶ μετοχ., ὁ καλῶς ὠργανωμένος: *Γεροδεμένη συμφωνία* Ἀθῆν.

γεροδιάβολος ὁ, πολλαχ. καὶ Καππ. (Σινασσ.) *γεροδιάβουλους* Μακεδ. (Λακκοβ.) *γιρουδιάβουλους* βόρ. ἰδιώμ. *γεροδιάολος* ἐνιαχ. *γιρουδιάουλους* Στερελλ. (Αἰτωλ.) *δεροδιάολος* Ρόδ.

Ἐκ τοῦ θέμ. *γερο-* καὶ τοῦ οὐσ. *διάβολος*.

1) Κυριολ., διάβολος οἱονεὶ γηραιὸς καὶ πολύπειρος, ὡς ὁ λαὸς φαντάζεται τὸν ἀρχηγὸν τῶν δαιμόνων πολλαχ.: *Ὁ γεροδιάολος πῆγε μιὰ μέρα κ' ηὗρε τὸ γεροθεὸ καταπιασμένο σὲ σοβαρὴ δουλειὰ* Γ.Βλαχογιάνν., Γῦροι ἀνέμ., 41. Φρ. *Νὰ πᾶς 'ς τὸ γεροδιάβολο* (ἀρὰ) Πελοπν. (Τσιτάλ.) *Ἄι μου 'ς τὸ γεροδιάβολο* (ὁμοίως) Πελοπν. (Κοπαν.) *Ἄι 'ς τοὺ γιρουδιάβουλου* (ὁμοίως) βόρ. ἰδιώμ. *Ἄμε 'ς τόγ-γεροδιάολον νὰ πάῃς* (ὁμοίως) Ρόδ. *Ἄμε 'ς τὸ γεροδιάολο, χάσ' ἀπὸ βρός μου* (ὁμοίως) Ἀνδρ. Μεταφ., πρόσωπον κακόνουν καὶ κακότροπον ἐνιαχ. καὶ Καππ. (Σινασσ.) *Γιρουδιάουλος εἶνι!* Στερελλ. (Αἰτωλ.) *Ἄι μουρὲ γιρουδιάουλι, φέρ' τοὺ κλειδὶ κάτ'!* (πρὸς παιδίον δύστροπον) αὐτόθ. || Ἄσμ.

Δέσπουτα τοῦ Δαμαλᾶ, | δίχως νοῦ, δίχως μυαλά,
τὰ μικρὰ δὲν ἤθελες, | τὰ μεγάλα γύρευες!
Κούνα, γεροδιάβολε, | τὸ βρωμαραπόπουλο!
Κρήτ.
Ἡ παππᾶς ἀπ' τὴ Δαμαλᾶ | οὔτι γνώσ' οὔτι μυαλά,
τὰ μικρὰ δὲν τά 'θιλι, | τὰ μιγάλα γύριβι.
Τραύα γερουδιάβουλου, | κούνα κὶ τοὺ διάβουλου!
Μακεδ. (Λακκοβ.) **β)** Ζῷον δυσπειθὲς καὶ κακότροπον Ἴος: *Ἄ, δὲ γεροδιάολε* (προτροπὴ εἰς πεισματικὸν ζῷον).

γεροδιάτανος ὁ, Πελοπν. (Κοπαν.)

Ἐκ τοῦ θέμ. *γερο-* καὶ τοῦ οὐσ. *διάτανος*.

Γεροδιάβολος **1**, *δ* βλ.: Φρ. *Ἄι 'ς τὸ γεροδιάτανο* (ἀρά).

γεροδοῦλος ὁ, Χ.Χριστοβασ., Ν.Ἑστ. 12 (1932), 63.

Ἐκ τοῦ θέμ. *γερο-* καὶ τοῦ οὐσ. *δοῦλος*.

Δοῦλος, ὑπηρέτης γέρων: *Ἀκούοντας τὸ ρώτημα τοῦ βασιλιᾶ του, ὁ γεροδοῦλος τοῦ ἀπάντησε.*

γεροδόντι τό, ἀμάρτ. Πληθ. *γερόντια* Κάρπ. (Ἔλυμπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *γερὸς* καὶ τοῦ οὐσ. *δόντι*.

Κατὰ πληθ., οἱ καρποὶ τοῦ ἐρεβίνθου, τοὺς ὁποίους διαβρέχουν καὶ ἀκολούθως τρώγουν οἱ παῖδες κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων, διὰ νὰ κάμνουν, ὅπως πιστεύεται, γερὰ δόντια.

γεροδράκος ὁ, Πελοπν. (Κυνουρ.) *γερόδρακας* Πελοπν. (Κάμπος Λακων. Καρδαμ.)

Ἐκ τοῦ θεμ. *γερο-* καὶ τοῦ οὐδ. *δράκος*. Ὁ τύπ. *γερόδρακας* μετεσχηματίσθη κατὰ τὰ εἰς *-ας* μεγεθυντικά. Πβ. *ἀρχίκλεφτας, βόιδακας* κ.ἀ.

1) Μεγάλος εἰς ἡλικίαν δράκων Πελοπν. (Καρδαμ.): *Πῆγε ἕνας γερόδρακας νὰ πάρῃ τὴ θυγατέρα του* (ἐκ παραμυθ.) **2)** Μεταφ., γέρων ἰσχυρᾶς κράσεως, εὔρωστος, ἀκμαῖος Πελοπν. (Κάμπος Λακων. Κυνουρ.): *Εἶναι αὐτὸς ἕνας γεροδράκος!* Κυνουρ. *Ποῦ πᾶς, βρὲ γεροδράκο!* αὐτόθ.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Πελοπν. (Μάν.)

γεροέλατος ὁ, ἐνιαχ. *γεροέλατο* τό, Ἤπ. (Κόνιτσ.) Πελοπν. (Βασαρ.)

Ἐκ τοῦ θέμ. *γερο-* καὶ τοῦ οὐσ. *ἔλατος*, παρὰ τὸ ὁποῖον καὶ *ἔλατο*.

Ἐλάτη μεγάλη εἰς ἡλικίαν, γηραιά, παλαιὰ ἔνθ' ἀν.: *Τὸν ἐφιλοξένησαν κάτω ἀπὸ ἕνα γεροέλατο* Βασαρ. || Ἄσμ.

Πέρα 'ς ἐκεῖν' τὸ ἔλατο | καὶ 'ς τὸ γεροέλατο
βόσκ' ἕνας γεράλαφος | κι ὅλο κλαῖν' τὰ μάτια του
Κόνιτσ.

Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. *Γεροέλατος* Εὔβ. (Ἀνδρων.) *Γερονέλατος* Εὔβ. (Ἀνδρων.) *Γερονέλατο* Β. Εὔβ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ